

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 18.1.2021 nro VN/2062/2020

OPH-lausunto OKM Lukiodiplomiselvitys 2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Opetushallitukselta lausuntoa lukiodiplomeja koskevan selvitysryhmän 12.1.2021 ministeriölle jättämästä selvityksestä. Opetushallitus esittää lausuntonaan seuraavaa annetun lausuntorakenteen ja annettujen kysymysten mukaisesti ryhmiteltynä.

A. Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta, Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Opetushallitus katsoo, että luvussa 2 esitetty kuvaus lukiodiplomeista osana nykyistä lukiokoulutusta on tiivis ja selkeä, mutta kokonaisuutena melko suppea lukiodiplomijärjestelmän nykytilan tarkastelu. Selvitystyössä on perustellusti tarkasteltu nykytilan rinnalla myös lukiodiplomijärjestelmän historiaa luvussa 1.

Nykytilan kuvaus perustuu pääasiallisesti rehtoreille ja lukiokoulutuksen järjestäjille suunnattujen kyselyjen vastausaineistoon. Kyselyissä on selvitetty pääasiassa määrällistä tietoa lukiodiplomien suorittamisesta lukioissa lukuvuonna 2018-2019. Rehtorikyselyn suorituspäämäärä on verrattu Opetushallituksen Koski-tietovarannosta tehtyyn tietokanta-ajon tuloksiin. Vertailu vahvistaa eri lukiodiplomien suorittamisen ja suoritushäviöiden kaksijakoisuuden lukioissa. Lukiodiplomeja suoritetaan pääasiallisesti lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisissa oppiaineissa, joita ovat kuvataide, liikunta ja musiikki. Selvityksen kyselyaineisto osoittaa, että kokonaisuutena tarkasteluna viiden muun lukiodiplomin suoritushäviöiden ja suhteellinen osuus kaikista suoritetuista lukiodiplomeista ei ole viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut. Lukiodiplomiselvitystä varten kerättyjen lukuvuoden 2018-2019 suoritustietojen pohjalta näyttäisi pikemminkin siltä, että lukion tuntijakoon kuuluvissa oppiaineissa suoritettujen lukiodiplomien osuus lukiodiplomisuurituksista olisi edelleen hieman kasvanut. Lukiodiplomien nykytilan kuvauksesta voidaan päätellä, että eri lukiodiplomien kehittämiseksi toteutetut toimenpiteet osana lukiokoulutuksen kehittämistä eivät valitettavasti ole tältä osin muuttaneet tilannetta parempaan suuntaan.

Kuten selvityksen 1. luvussa todetaan, Opetushallitus on pyrkinyt luomaan edellytyksiä lukiodiplomisuuritusten nykyistä laajemmalle hyödyntämiselle jatko-opintoihin hakeutumisessa, erityisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen

opiskelijavalinnoissa. Opetushallituksen käsityksen mukaan lukiodiplomin hyödyntäminen jatko-opintoihin hakeuduttaessa ei ole kuitenkaan laajentunut huolimatta eri toimenpiteistä lukiodiplomien kehittämiseksi ja niiden tunnettuuden lisäämiseksi jatko-opintoja tarjoavissa oppilaitoksissa.

Opetushallituksen näkemyksen mukaan nykytilaa selvitettäessä olisi ollut eduksi kartoittaa myös näkemyksiä lukiodiplomien kehittämisen laadullisista ja sisällöllisistä kehittämistarpeista. Lukiodiplomiselvityksessä ei juurikaan kartoiteta tai esitetä näkemyksiä lukiodiplomin sisällölliseksi kehittämiseksi osana lukiokoulutusta. Miten vakiintuneen lukiodiplomin määritelmää ja tehtävää tulisi muuttaa, jotta se palvelisi parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijan osaamisen osoittamista tulevaisuuden lukio-opinnoissa?

Yksi merkittävä lukiodiplomien pedagogisen kehittämisen haaste on ollut suorittaneiden sukupuolijakauma, joka ei vastaa lukiolaisten sukupuolijakaumaa. Pääosaa lukiodiplomeista ovat suorittaneet naiset. Selvityksessä olisi ollut perusteltua tarkastella nykytilaa myös tästä näkökulmasta.

Luvussa 2 on myös tarkasteltu lukiodiplomien rehtoreille ja koulutuksen järjestäjille osoitettujen kyselyiden lukiodiplomien järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia koskevia tuloksia. Etenkin näitä kysymyksiä olisi ollut ehkä tarpeellista tarkentaa niiden monitulkintaisuuden vähentämiseksi ja vastausten luotettavuuden parantamiseksi.

Opetushallitus katsoo, että selvityksessä esitetyt johtopäätökset ja suositukset ovat nykytilan kuvauksen näkökulmasta tarkasteltuna pääosin johdonmukaisia.

B. Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Opetushallitus katsoo, että luvussa 3 on otettu tarkasteluun riittävässä määrin keskeisiä asioita lukiodiplomien saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen osalta. Luvussa kuvattu tukee Opetushallituksen näkemyksiä ja aiempien selvitysten tuloksia siitä, missä määrin eri lukiodiplomien suorittaminen on ollut lukioissa mahdollista paikallisten opetussuunnitelmien mukaisesti.

Luvussa 3 tarkastellaan myös lukiodiplomien järjestämiseen liittyvien ongelmista, joista todetaan haasteeksi muun muassa muiden kuin lukion tuntijakoon kuuluvien lukiodiplomiaineiden pohjaopintojen järjestäminen. Yhtenä ratkaisuna esitetään näiden lukiodiplomin suorittamista edeltävien lukio-opintojen järjestämistä yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Näiden pohjaopintojen nykyistä tarkempaa kuvausta on myös kyselyissä toivottu. Opetushallitus ei näe estettä sille, että lukiodiplomien edellyttämien pohjaopintojen paikallisen määrittelyn tueksi tuotettaisiin uutta tukimateriaalia. On kuitenkin syytä korostaa, että kuvataiteen, musiikin ja liikunnan lukiodiplomien pohjaopinnot on mahdollista suorittaa perusteissa annettuina pakollisina kursseina ja valtakunnallisina syventävinä kursseina (Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaisesti 1.8.2021 alkaen pakollisina opintoina ja valtakunnallisina valinnaisina opintoina).

Mikäli lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuus koskisi lukion tuntijakoon kuuluvia oppiaineita, olisi vielä tarkemmin selvittettävä näiden lukiodiplomien toteuttamisessa tarvittavaa tukea ja mihin sen tulisi ensisijaisesti kohdentua. Mikäli selvitysryhmän esittämät, valtionosuuden määräytymisen perusteena olevat lukiokoulutuksen kustannuspohjan lisäykset toteutuisivat, niin lukiokoulutuksen valtionosuudessa huomioitaisiin silloin edeltävien pohjaopintojen lisäksi myös lukiodiplomien järjestämisestä muodostuvat kustannukset.

Lukiodiplomien saavutettavuuden mahdollistaminen ja kansallisen rakenteen luominen kytketään rehtorikyselyssä ja kyselyssä koulutuksen järjestäjille etä- ja virtuaaliopetuksen keinoihin. Opetushallitus katsoo, että selvitykselle olisi ollut eduksi kartoittaa monipuolisemmin lukiodiplomien saavutettavuuden mahdollistamista myös muilla kuin etäopetuksen keinoin.

Lukiodiplomien saavutettavuuden ratkaisumalleja pohdittaessa olisi tärkeää huomioida kullekin taito- ja taideaineelle ominainen oppiminen ja osaaminen, jotta erityisen osaamisen osoittamisen mahdollisuuksia oppiaineessa ei käytännössä rajattaisi liiaksi. Yhtenä keinona saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi voidaan nähdä lukiodiplomeja ohjaavien aineenopettajien täydennyskoulutus ja heille suunnattu pedagoginen tuki. Myös lukiodiplomien paikallisella ja alueellisella yhteistyöllä voitaisiin osaltaan edistää lukiodiplomien järjestämisen saavutettavuutta. Lukiodiplomien saavutettavuutta voidaan osaltaan tukea myös kunkin lukiodiplomin sisällöllisessä kehittämisen keinoin. Kaikille lukiodiplomeille yhteisiä ja lukiodiplomikohtaisia linjauksia ja suoritusohjeita, menettelyjä ja käytäntöjä voidaan tarkastella myös saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Yhtenä luvun 3 johtopäätöksenä esitetään, että kuvataiteen, musiikin ja liikunnan lukiodiplomin järjestämisen velvoittavuutta tuettaisiin muodostamalla ”kansallinen rakenne”, verkosto näiden aineiden erityisen koulutustehtävän lukioista, joilla on järjestämisluvassaan valtakunnallinen kehittämistehtävä. Tämä ”kehittäjälukioverkosto”, muiden erityisen koulutustehtävän lukiodiplomien verkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joilla mahdollistettaisiin lukiodiplomien suorittaminen kaikissa lukioissa. Pedagogisiin ratkaisuihin sisältyisi pohjakurssien (edeltävien opintojaksojen) ja lukiodiplomikurssien (opintojaksojen) toteuttaminen sekä mallit ulkopuolisen arvioinnin toteuttamiseksi. Opetushallitus katsoo, että erityisen koulutustehtävän lukiodiplomien ja valtakunnallisten kehittämistehtävien tuottamaa osaamista sekä näiden lukiodiplomien verkostojen olisi perusteltua hyödyntää nykyistä laajemmin lukiodiplomijärjestelmän kehittämisessä.

Opetushallitus esittää pohdittavaksi, tulisiko pedagogisten ratkaisujen kohdistua koulutuksen järjestäjälle velvoittaviksi esitettyjen lukiodiplomien osalta ensisijaisesti nykyistä tarkempiin määräyksiin ja ohjeisiin, jotta suorittamisen lähtökohtien yhdenvertaisuus vahvistuisi. Opetushallitus katsoo, että erityisen koulutustehtävän lukioilla voisi olla keskeinen rooli nimenomaisesti lukiodiplomia edeltävien opintojen pedagogiikan, lukiodiplomien järjestämisen ja arvioinnin käytänteiden yhdenmukaistamisen ja -mitallisuuden kehittämisessä.

Selvityshenkilöt esittävät toimenpide-ehdotuksissaan, että muiden kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien järjestäminen säilyisi lukioille vapaaehtoisena. Opetushallitus pitää esitettyä menettelyä mahdollisena, jos siten

edeten lukiodiplomeilla osoitettua osaamista olisi mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa nykyistä kattavammin opiskelijavalinnoissa ja myös ylioppilastutkinnon koetta korvaavana näyttönä.

Opetushallitus korostaa, että lukiodiplomijärjestelmää tulisi mahdollisista järjestämisen velvoittavuutta koskevista eroista riippumatta kehittää kokonaisuutena huomioiden eri lukiodiplomien tarpeet. Koulutuksen järjestäjille vapaaehtoisia lukiodiplomeja tulisi kehittää sisällöllisesti osana lukiokoulutusta sekä niiden suorittamisen edellytyksiä tulisi määrätietoisesti ja tavoitteellisesti pyrkiä parantamaan. Kehittämistoimenpiteillä tulisi voida vähentää lukiodiplomien suorittamismahdollisuuksien kaksijakoisuutta koulutuksen järjestäjille pakollisten ja vapaaehtoisten lukiodiplomien välillä. Selvityshenkilöt ehdottavat luvun 3 yhtenä johtopäätöksensä, että kehittäjä- ja erityistehtävälukioiden kautta olisi mahdollista järjestää ja tarjota vapaaehtoisten lukiodiplomien suoritusmahdollisuuksia. Opetushallitus pitää tätä ehdotusta lukiodiplomijärjestelmän kehittämisen kannalta olennaisena ja tärkeänä.

C. Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen. Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Opetushallituksen näkemyksen mukaan lukiodiplomien arvioinnin nykytilaa olisi ollut eduksi kartoittaa selvityksessä esitettyä laajemmin. Luvussa 4 esitettyihin niukkoihin näkemyksiin ja johtopäätöksiin voi yhtyä.

Kuten selvityksessä todetaan, lukiodiplomien arviointia tulisi parantaa luotettavuuden ja yhteismitallisuuden osalta. Opetushallitus katsoo, että lukiodiplomien arvioinnin luotettavuuden kannalta lukioista riippumattoman kansallisen arvioinnin mallin kehittäminen olisi välttämätön edellytys selvitystehtävän mukaiselle lukiodiplomijärjestelmälle. Lukiodiplomien arvioinnin uudistamisen toimenpiteet olisi jatkossakin perusteltua toteuttaa Opetushallituksen johdolla yhteistyössä kaikkien keskeisten sidosryhmien kanssa.

Voimassa olevan lukiolainsäädännön nojalla lukiodiplomien arvioinnin yhdenvertaisuutta on mahdollista edelleen vahvistaa lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä ja lukiodiplomikohtaisissa ohjeissa annettuja arvosanojen kriteerejä tarkentamalla ja myös arviointimenettelyn ohjeistusta uudistamalla.

Selvityksessä esitetyt näkemykset jättävät jossain määrin epäselväksi, mihin suuntaan lukioissa tapahtuvaa lukiodiplomien arviointia ja käytäntöjä tulisi kehittää. Yhtenä johtopäätöksenä todetaan, että lukiossa tapahtuvat arviointimenettelyn vaihtoehtoja tulisi selvittää ja ulkopuolisten arvioitsijoiden roolia täsmentää. Arvioinnin yhdenmukaisuuden ja luotettavuuden vahvistamiseksi esitetään nk. ohjaajalukioiden verkostoa, jolla viitattaneen mahdollisesti erityisen koulutustehtävän lukioiden verkostoihin.

Luvussa 4 todetaan, että kyselyn vastauksissa yhdenvertaisuuden toteutumisen esteenä nähtiin muun muassa se, että suoritusohjeet eivät määrittele lukiodiplomin suorittamista edeltävien lukio-opintojen (kurssien) sisältöjä. Opetushallitus katsoo, että tarvetta olisi ensisijaisesti tuottaa tukimateriaalia vapaaehtoiseksi esitettyjen lukiodiplomien pohjaopintojen määrittelemiseksi paikallisessa opetussuunnitelmassa. Tarve arvioinnin yhdenmukaisuuden ja

yhteismitallisuuden kehittämiseksi koskee kaikkia lukiodiplomeja. Yhteistyötä lukiodiplomien kehittämisessä tulisi entisestään vahvistaa eri alojen yliopistojen kanssa ja erityisesti myös muissa kuin lukion tuntijakoon kuuluvissa oppiaineissa.

Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan oppimäärien osalta lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019 annetut pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot sekä mahdolliset paikalliset valinnaiset opinnot muodostavat riittävän yhteismitalliset lähtökohdat lukiodiplomin suorittamista edeltäville opinnoille. Lukiodiplomien kehittämisessä tulee kuitenkin huolella arvioida lukion opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen ja mahdollisen pedagogisen tukimateriaalin tarvetta näissä oppiaineissa. Lisäksi tulee erikseen pohtia, olisiko lukiodiplomien suorittamista edeltävät lukio-opinnot tarvetta rajata lukion opetussuunnitelman perusteissa annettuihin kyseisen oppiaineen oppimäärän pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin.

D. Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa. Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Lukiodiplomijärjestelmää on kehitetty osana lukion yleissivistävän koulutustehtävän mukaista toimintaa jo yli 25 vuotta. Lukiodiplomin järjestämisen ja suorittamisen lähtökohdat ovat säilyneet jokseenkin muuttumattomina. Lukiodiplomia on kehitetty ja sen suorittaminen on ollut mahdollista osana lukiokoulutuksen koko oppimäärän suorittamista. Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite. Lukiodiplomit annettiin ensi kertaa lukion opetussuunnitelman perusteissa 2015.

Lukiodiplomin synty kytkeytyy ylioppilastutkinnon kehittämiseen. Lukiodiplomien kehittäminen käynnistettiin vuonna 1995 ylioppilastutkinnon kehittämistyöryhmän työn pohjalta. Tuolloin opiskelijan osaamisen arvioinnin kehittämisen tavoitteeksi asetettiin, että ylioppilaalla olisi mahdollisuus saada opintojensa päättyessä asiakirjakokonaisuuden, joka mahdollisimman luotettavasti ja monipuolisesti kuvaisi opiskelijan yleissivistyksen suuntautumista, tasoa sekä harrastuneisuutta ja erikoistumista. Kehittämistyöryhmän ehdottamaan asiakirjakokonaisuuteen kuuluivat lukion päättötodistus, ylioppilastutkintotodistus sekä päättötodistusta täydentävät opiskelijan erityiset näytöt.

Opetushallitus kannattaa toimenpiteitä, joilla lisätään lukiokoulutuksen vetovoimaa laaja-alaisesti yleissivistävänä ja korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona. Lukiodiplomin kytkeminen osaksi ylioppilastutkintoa voidaan perustellusti nähdä lukiokoulutuksen tarkoitusta (Lukiolaki 2 §) vahvistavana kehittämisen suuntana. Tulevaisuuden lukio-opiskelijalla olisi siten mahdollista osoittaa ylioppilastutkinnossa nykyistä kattavammin lukioaikaista osaamistaan ja laaja-alaista yleissivistystään lukion koko oppimäärän osalta.

Toimenpide-ehdotus voisi toteutuessaan vahvistaa entisestään koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Lukiodiplomien kytkeminen ylioppilastutkintoon olisi toimenpiteenä todennäköisesti myös tehokkain ja nopein keino lisätä

lukiodiplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen ja muiden jatko-opintojen valinnoissa.

Toimenpide-ehdotusta olisi syytä pohtia myös erillisten näyttö- ja tutkintojärjestelmien tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta lukiokoulutuksessa esimerkiksi niiden järjestämisen kustannusten, toimivuuden ja kuormittavuuden kannalta.

Opetushallitus katsoo, että toimenpide-ehdotus edellyttäisi huolellista jatkovalmistelua, jossa muun muassa selvitetäisiin ja arvioitaisiin vaihtoehtoisia malleja, niiden kustannusvaikutuksia, lukiolainsäädännön ja ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön muutostarpeita sekä tarkempaa aikataulua lukiodiplomin tuomiseksi osaksi ylioppilastutkintoa.

Selvityksessä esitetyistä johtopäätöksistä ja toimenpide-ehdotuksista jää jossain määrin epäselväksi, miten lukiodiplomitodistus nähdään suhteessa lukion oppimäärän suorittamiseen ja lukion päättötodistukseen, etenkin kun opiskelija ei hyödyntäisi suorittamaansa lukiodiplomia osana ylioppilastutkintoa. Selvityksen luvussa 5 todetaan, että jatkossa lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite eikä päättötodistuksen liite. Miten meneteltäisiin niiden lukiodiplomeja suorittaneiden opiskelijoiden kohdalla, jotka eivät käyttäisi tätä mahdollisuutta ja korvaisi viidettä ylioppilastutkintoon sisältyvää koetta suorittamallaan lukiodiplomilla? Entä olisiko lukiodiplomin suorittaminen mahdollista kyseisen oppiaineen oppimäärän erityisenä tutkintona suorittaneelle opiskelijalle?

Luvussa esitetään muutoksen toteuttamisen aikatauluksi seuraavaa hallituskautta 2023-2027. Selvityksessä ei tarkemmin hahmotella sitä, miten uudistuksessa edettäisiin. Esitetyn aikataulun toteumista tukisi, jos laajan uudistuksen valmistelu ja suunnittelu käynnistettäisiin kuluvalle hallituskaudelle. Olisi myös arvioitava, olisiko perusteltua käynnistää lukiodiplomiselvityksen toimenpide-ehdotusten pohjalta tarpeellinen kokeilu, joka edellyttäisi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kokeilulupaa. (Lukiolaki 18 § 714/2018)

E. Luvussa 6 on käsitelty lukiodiplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Opetushallitus on eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota siihen, että lukiodiplomisuoritusten hyödyntämistä jatko-opintojen opiskelijavalinnoissa tulisi edelleen parantaa. Opiskelijan edun mukaista olisi, jos lukiodiplomit olisi mahdollista ottaa niiden koulutusaloja laajemmin huomioon jatko-opintoihin haettaessa.

Opetushallitus pitää jossakin määrin yllättävänä tietona sitä, että yksi keskeinen syy lukiodiplomeja hyödyntämättä jättämiseen opiskelijavalinnoissa olisi se, että niitä ei tunneta korkeakouluissa riittävän hyvin. Kyselyn vastausprosentti on ollut selvityksen mukaan 37 %, mikä saattaa osaltaan selittää tulosta. Lukiodiplomit ovat vakiintunut osa lukiokoulutusta jo lukuvuodesta 1999-2000. Opetushallitus myös tuotti yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten käyttöön vuonna 2013 Opetushallituksen verkkosivuille jatko-opintopalvelun, jota

korkeakoulut eivät silloin ottaneet laajemmin käyttöön (palvelu on poistettu Opetushallituksen verkkopalvelu-uudistuksen yhteydessä).

Luvussa 6 todetaan, että esteinä lukiodiplomien laajemmalle hyödyntämiselle ovat lukiodiplomien saavutettavuuteen, arviointiin ja sisältökysymyksiin liittyvät seikat, mikä varmaankin summaa hyvin nykyjärjestelmän haasteet korkeakoulujen näkökulmasta. Lisäksi todetaan, että lukiodiplomien kehittämistä olisi järkevää tehdä yhteistyössä myös korkeakoulujen kanssa. Opetushallitus on tehnyt ja tekee lukiodiplomien kehittämistyötä yhteistyössä eri alojen korkeakoulujen, lukiodiplomien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että korkeakoulujen ja yliopistojen näkökulmat, toiveet ja tarpeet otetaan huomioon lukiodiplomien kehittämisen toimenpiteiden valmistelussa ja toteuttamisessa, jotta lukiodiplomit olisivat mahdollisimman pian hyödynnettävissä laajasti opiskelijavalinnoissa. Luvussa 6 kuvataan korkeakoulujen opiskelijavalintojen nykytilaa. Kuvaus alleviivaa tarvetta lukiodiplomien huomioimille toimenpiteille, kun todistusvalinnan merkitys on kasvanut ja aiempaa yhtenäisemmät pisteytysmallit ja periaatteet on otettu käyttöön yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Hyödynnettävyyden esteiden poistaminen voisi monipuolistaa lukiodiplomien hyödyntämistä opiskelijavalinnoissa todistusvalinnan lisäksi järjestettävissä valintakokeissa ja mahdollisissa suoravalinnoissa. Lukiodiplomien nykyistä laajemmalla sisällyttämisellä korkeakoulujen opiskelijavalintoihin voisi myös lisätä opiskelijavalinnan prosessin selkeyttä, tarkoituksenmukaisuutta ja kustannustehokkuutta.

- F. Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammissa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa. Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?**

Vaihtoehto 2: Vastaavat jossain määrin

Luvussa 7 tarkastellaan lukiodiplomien kehittämiskohteita pääasiassa koulutuksen järjestäjien ja lukiodiplomien rehtoreiden esittämiä näkemyksiä referoiden. Luvussa olisi ollut tarpeen perustella laajemmin selvitysryhmän johtopäätöksiä ja niistä johdettuja toimenpide-ehdotuksia. Opetushallitus kiinnittää huomiota myös siihen, että monet kyselyistä poimitut näkemykset eroavat toisistaan ja näyttäytyvät keskenään ristiriitaisina.

Lukiodiplomien kehittämiskohteiden määrittelemiseksi laajempi tausta-aineiston tarkastelu ja analyysi sekä selvitysryhmän omien näkemysten punninta olisi ollut eduksi. Esimerkiksi olisi ollut hyvä selvittää ja avata tarkemmin perusteluja esitettyjen yrittäjyyden ja teknologian lukiodiplomien kehittämiseksi. Miten niiden kehittäminen soveltuu nykyiseen lukiodiplomijärjestelmään, lukiodiplomiin erityisen osaamisen näyttönä, laaja-alaiseen osaamiseen osana lukion oppiaineiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä ja lukiodiplomien saavutettavuuden parantamiseen.

On ymmärrettävää, että näkemyksiä ja toiveita nykyisten lukiodiplomien uudistamiseksi ja uusien lukiodiplomien kehittämiseksi on paljon. Ne ovat myös usein vertailtaessa vastakkaisia. Lukiodiplomien tehtävän määrittely ja perustelut

osana yleissivistävää lukiokoulutusta tulisivatkin olla lukiodiplomisjärjestelmän tarkoituksenmukaisuuden, arvioinnin luotettavuuden ja saavutettavuuden kehittämisen lähtökohta.

Nykyisen lukiodiplomisjärjestelmän lähtökohdista tarkasteltuna kehittämistoimenpiteillä tulisi ensisijaisesti ratkaista reilun 25 vuoden aikana kehitettyjen lukiodiplomien järjestämisen ja suorittamisen haasteita. Lukiodiplomit kehitettiin taito- ja taideaineisiin ja niitä voi edelleenkin suorittaa pääasiassa taito- ja taideaineissa. Lukiodiplomin tehtävän ja lähtökohtien voidaan katsoa edelleen perustuvan ylioppilastutkinnon kehittämistyöryhmän mietinnössään (1993:25) todettuihin eri taito- ja taideaineille ominaisen osaamisen osoittamisen ja arvioinnin lähtökohtiin. Lukiodiplomit ovat (median lukiodiplomia lukuun ottamatta) myös kehitetty yleissivistävään koulutukseen (taiteen perusopetus mukaan lukien) sisältyviin aineisiin, joiden osaamista ei voi osoittaa osana ylioppilastutkintoa. Lukiodiplomien yksi keskeinen tehtävä on ollut antaa lukion opiskelijalle näiden oppiaineiden yliopistollisten koulutusalojen, tutkintojen ja koulutusohjelmien edellyttämiä valmiuksia.

Lukiodiplomeja ovat lukiolain mukaisesti eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavia näyttöjä. Lukiolaissa (714/2018) mukaisesti lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänskatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. Lukioasetuksen (810/2018) liitteessä säädetään tarkemmin oppiaineiden ja oppiaineryhmien pakollisten opintojen ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen laajuuksista. Näissä oppiaineryhmissä ja oppiaineissa annettava opetus kehittää laaja-alaisesti opiskelijan valmiuksia omaksua, yhdistää ja käyttää tietoaan ja taitojaan sekä soveltaa oppimaansa monipuolisesti myös oppiainerajat ylittävästi. Lukiokoulutus kehittää myös opiskelijan jatko-opinto-, työelämä-, yrittäjyys-, yhteiskunta- ja kansainvälisyysvalmiuksia. Uusien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaisesti lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Nykyisiin lukiodiplomeihin sisältyy laaja-alainen ja oppiainerajat ylittävän osaamisen hyödyntämisen näkökulma. Lukiodiplomit edellyttävät opiskelijalta myös muutoin hankkimansa osaamisen hyödyntämistä. Yrittäjyys, teknologia, media ja kansainvälisyys kuten monitieteisyys ja -taiteisuus ovat osa kaikkia lukiodiplomeja. Opiskelijoilla on mahdollisuus halutessaan osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan näihin sisältöihin, teemoihin ja ilmiöihin liittyen.

Jos lukiodiplomin tehtävää osana lukio-opintoja lavennettaisiin nykyisestä esimerkiksi kehittämällä lukiodiplomeja laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin, kansainvälisen osaamisen tai työelämä- ja yrittäjyysosaamisen osoittamiseen, tulisi tarkastella ja punnita kehittämistoimia esimerkiksi lukiodiplomien saavutettavuuden ja pohjaopintojen määrittelyn näkökulmista. Lisäksi selvityksen toimenpide-ehdotusten toteuttamisen edellytyksiä on arvioitava vielä tarkemmin niiden tarkoituksenmukaisuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmista.

Lukiodiplomin kehittämistarpeita on tarkoituksenmukaista tarkastella suhteessa ylioppilastutkinnon kehittämiseen. Opetushallitus kiinnittää huomiota, että opiskelijalla on mahdollisuus hyödyntää tulevaisuudessa yhä enemmän laaja-alaista oppiainerajat ylittävää osaamistaan ylioppilastutkintoon sisältyvissä kokeissa. Vuonna 2019 uudistetun ylioppilastutkinnon lainsäädännön mukaisesti kaikkiin ylioppilastutkinnon kokeisiin sisältyy oppiainerajat ylittäviä tehtäviä kevään 2022 tutkintokerrasta lukien.

Opetushallitus pitää selvitysryhmän esitystä, että lukion opetussuunnitelman perusteissa päätettävien lukiodiplomien lukumäärää ei nykyisestään kasvatettaisi hyvänä lähtökohtana järjestelmän kehittämiseksi. Lukio-opintojen koe- ja näyttöpainotteisuuden lisäämiselle uusia lukiodiplomeja kehittämällä tulisi olla hyvät perusteet, joita ei ole Opetushallituksen näkemyksen mukaan riittävästi esitetty. Rinnakkaisten näyttömahdollisuuksien kehittämistä lukiodiplomijärjestelmään niihin oppiaineisiin, joissa osaamista on mahdollista osoittaa ylioppilastutkintoon sisältyvillä kokeilla, ei voi pitää tarkoituksenmukaisena.

Johtopäätökset ja suositukset (11, 12) kotitalouden lukiodiplomin korvaamiseksi yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla sekä käsityön lukiodiplomin muuntamiseksi ja uudistamiseksi teknologian lukiodiplomiksi edellyttäisivät vielä huolellista jatkovalmistelua, suunnittelua ja analyysiä osana koko lukiodiplomijärjestelmän kehittämistä, mikäli näitä ehdotuksia lähdetäisiin edistämään.

G. Luvussa 8 esitettiin selvitysryhmän johtopäätökset ja suositukset. Seuraavissa kohdissa pyydämmekin teitä ottamaan kantaa selvitysryhmän esittämiin johtopäätöksiin ja suosituksiin.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemaksi osaksi lukio-opetusta. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Lukiodiplomiselvityksen luvussa 8 esitetty johtopäätökset ja suositukset ovat selvityksessä aiemmin kuvattuun nähden pääosin johdonmukaisia ja kannatettavia.

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Opetushallitukselle tulee osoittaa kehittämistyöhön, sen johtamiseen, koordinointiin ja viranomaistehtäviin toimenpiteiden edellyttämät riittävät resurssit ja henkilötyövuodet.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Opetushallitus toteaa, että lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuus kaikille lukiokoulutuksen järjestäjille olisi välttämätön edellytys sille, että lukiodiplomia kehitettäisiin yhden ylioppilastutkintoon sisältyvän kokeen korvaavaksi näytöksi.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

On tärkeää, että koko lukiodiplomijärjestelmää kehitettäisiin kokonaisuutena siinäkin tapauksessa, jos kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien järjestäminen olisi kaikille koulutuksen järjestäjälle velvoittavaa ja muiden lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena. Mahdollisesti vapaaehtoisiksi jäävien lukiodiplomien sisällölliseen kehittämiseen ja järjestämisen edellytysten parantamiseen tulisi asettaa tavoitteet, toimenpiteet ja osoittaa niihin riittävät resurssit.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Opetushallitus katsoo, että lukiodiplomien arvioinnin luotettavuuden vahvistamiseksi tulee kehittää lukioista riippumattoman kansallisen arvioinnin malli. Lukiodiplomien arviointia tulee kehittää huomioiden kunkin oppiaineen tiedonalalle ominainen osaaminen ja sen osoittamisen tavat. Lukiodiplomien arviointia tulee kehittää kaksivaiheisena ja -tasoisena kokonaisuutena, jossa lukiodiplomit arvioidaan ensin lukiossa ja sitten kehitettävän kansallisen mallin kautta. Lukiodiplomien arvioinnin uudistamisen tarkempi määrittely ja sen edellyttämät toimenpiteet olisi jatkossakin perusteltua toteuttaa Opetushallituksen johdolla yhteistyössä kaikkien keskeisten sidosryhmien kanssa.

Opetushallitus korostaa, että lukiodiplomijärjestelmää tulee mahdollisista järjestämisen velvoittavuutta koskevista eroista huolimatta kehittää kokonaisuutena huomioiden eri lukiodiplomien tarpeet. Koulutuksen järjestäjille vapaaehtoisia lukiodiplomeja tulisi sisällöllisesti kehittää osana lukiokoulutusta ja niiden suorittamisen edellytyksiä tulisi tavoitteellisesti ja määrätietoisesti parantaa.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko-/virtuaaliopetuksen avulla. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Opetushallitus katsoo, että erityisen koulutustehtävän lukiodiplomien ja valtakunnallisten kehittämissuhteiden tuottamaa osaamista sekä näiden lukiodiplomien verkostoja olisi perusteltua hyödyntää nykyistä laajemmin ja systemaattisemmin yksittäisten lukiodiplomien ja koko lukiodiplomijärjestelmän kehittämisessä.

Opetushallitus pitää hyvänä lähtökohtana, että erityisen koulutustehtävien lukiodiplomien tehtävät lukiodiplomijärjestelmän kehittämisessä kohdistuisivat ensisijaisesti toimivien pedagogisten ratkaisujen innovointiin yhdessä muiden lukiodiplomien kanssa.

Opetushallitus korostaa, että toimenpiteitä tarvitaan myös tässä toimenpide-ehdotuksessa koulutuksen järjestäjille vapaaehtoisiksi jäävien lukiodiplomien pedagogisten ratkaisujen kehittämiseksi lukiodiplomijärjestelmässä. Kaikkien lukiodiplomien suorittamisen edellytyksiä tulisi määrätietoisesti ja tavoitteellisesti parantaa.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Opetushallitus kannattaa toimenpiteitä, joilla lisätään lukiokoulutuksen vetovoimaa laaja-alaisesti yleissivistävänä ja korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona. Lukiodiplomin kytkeminen osaksi ylioppilastutkintoa voidaan perustellusti nähdä lukiokoulutuksen

tarkoitusta (Lukiolaki 2 §) vahvistavana kehittämisen suuntana. Tulevaisuuden lukio-opiskelijalla olisi siten mahdollista osoittaa ylioppilastutkinnossa nykyistä kattavammin lukioaikaista osaamistaan ja laaja-alaista yleissivistystään lukion koko oppimäärän osalta.

Toimenpide-ehdotus voisi toteutuessaan vahvistaa entisestään koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Lukiodiplomien kytkeminen ylioppilastutkintoon olisi toimenpiteenä todennäköisesti myös tehokkain keino lisätä lukiodiplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen ja muiden koulutusten opiskelijavalinnoissa.

Opetushallitus kuitenkin katsoo, että toimenpide-ehdotus edellyttäisi huolellista jatkovalmistelua, jossa muun muassa selvitetäisiin ja arvioitaisiin tarkemmin vaihtoehtoisia malleja, niiden kustannusvaikutuksia, lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon lainsäädännön muutostarpeita.

Luvussa esitetään muutoksen toteuttamisen aikatauluksi seuraavaa hallituskautta 2023-2027. Esitettyä aikataulua voi pitää kunnianhimoisena huomioiden uudistusehdotuksen toteuttamisen haasteellisuuden. Esitetyn aikataulun toteumista tukisi, jos laajan uudistuksen valmistelu ja suunnittelu käynnistettäisiin kuluva hallituskauden aikana.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Opetushallitus katsoo, että toimenpide-ehdotus on osa edellistä laajempaa selvitysryhmän ehdotusta. Mikäli toimenpide-ehdotuksessa 6. edetään, tulee myöhemmin ratkaista millä edellytyksillä, missä vaiheessa lukio-opintoja ja minkä todistuksen liitteenä opiskelija voisi lukiodiplomitodistuksen saada.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Kansallisen mallin kehittäminen tulisi kehittää Opetushallituksen johtamana ja koordinoimana. Kuten muutkin selvitysryhmän lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä koskevat toimenpide-ehdotukset, tämäkin edellyttää huolellista jatkovalmistelua ja suunnittelua osana lukiodiplomien arvioinnin kokonaisuutta. Kehittämiseen on varattava riittävät resurssit. Samanaikaisesti tulisi kehittää kaikkien lukiodiplomijärjestelmään sisältyvien lukiodiplomien arviointia.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeja nykyistä paremmin. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Opetushallitus pitää toimenpide-ehdotusta yhtenä keskeisenä lähtökohtana lukiodiplomijärjestelmän sisällöllisen kehittämisen ja suoritettujen lukiodiplomien hyödynnettävyyden kannalta.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Opetushallitus katsoo, että esitetyt toimenpide-ehdotukset voisivat toteutuessaan luoda huomattavasti paremmat edellytykset lukiodiplomien hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Kotitalouden lukiodiplomin korvaaminen yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla edellyttäisi vielä huolellista jatkovalmistelua, suunnittelua ja analyysiä osana koko lukiodiplomijärjestelmän kehittämistä, mikäli toimenpide-ehdotusta päätettäisiin lähteä edistämään. Toimenpide-esitys on haastava kotitalous-oppiaineen kannalta. Toisaalta yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomin kehittämistä tai näiden näkökulmien aiempaa suurempaa huomioimista olemassa olevissa lukiodiplomeissa puoltaisi kansallisen ja globaalin toimintaympäristön ja osaamistarpeiden nopea muuttuminen. Yrittäjyys- ja työelämäosaaminen on lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019 aiempaa keskeisemmässä roolissa opetuksen toteuttamiselle ja toimintakulttuurille asetetuissa tavoitteissa.

Yrittäjyys- ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla opiskelijalla olisi mahdollisuus osoittaa kykyä suuntautua tuleviin jatko-opintoihin, työelämässä eri tehtävissä toimimiseen sekä yrittäjyyden ja muun työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin. Yrittäjyys- ja työelämäosaamisen lukiodiplomi voisi olla esimerkiksi opiskelijan yrittäjäksi ryhtymisen valmiuksia kehittävä prosessi. Näin toteutettuna lukiodiplomissa olisi kyse opiskelijan laaja-alaisesta ja konkreettisesta tulevaisuuden ennakkoinnin ja osaamisen vahvistamisesta, joka voisi sisältää monioppiaineisia elementtejä – ja mahdollistaa myös kotitalous-oppiaineen osaamisen näytöt.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Käsityön lukiodiplomin muuntamiseksi ja uudistamiseksi teknologian lukiodiplomiksi edellyttäisi vielä huolellista jatkovalmistelua, suunnittelua ja analyysiä osana koko lukiodiplomijärjestämän kehittämistä, mikäli toimenpide-ehdotusta lähdettäisiin edistämään. Laajemman teknologia-näkökulman ohella on noussut esiin, että käsityön lukiodiplomin edelleen kehittämiseksi on tarpeita myös oppiaineen ja sen tiedonalan omista lähtökohdista käsin, sillä käsityön lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy lähtökohtaisesti erilaisia teknologioita.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö tulisi toteuttaa Opetushallituksen koordinoimana ja toteuttamana tehtävänä, mikäli toimenpide-ehdotuksia lähdettäisiin edistämään. Kehittämistyössä hyödynnettäisiin yrittäjyys- ja työelämäosaamista sekä teknologiaa lukiokoulutuksessa kehittäneiden lukiodiplomien asiantuntemusta. Lisäksi kehittämiseen olisi mahdollista ottaa mukaan edustajia organisaatioista ja verkostoista, jotka ovat jo aiemmin tehneet yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa yrittäjyys- ja työelämäosaamiseen sekä teknologiaan liittyen. Näiden kehittämistehtävien toteuttamiseen tulisi osoittaa Opetushallitukselle erilliset henkilöstö- ja muut tarpeelliset resurssit.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään. Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

Vaihtoehto 1) Olen täysin samaa mieltä

Opetushallitus pitää nykytilanteessa kannatettavana selvitysryhmän esitystä, jonka mukaan lukion opetussuunnitelman perusteissa päätettävien lukiodiplomien lukumäärää ei nykyisen lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon lainsäädännön ja niiden nojalla annettavilla määräyksillä ja ohjeilla kasvatettaisi. Mikäli lukiokoulutusta kehitettäisiin siten, että kaikki yleissivistävään lukiokoulutukseen sisältyvät kansalliset näytöt ja kokeet kuuluisivat yhteen kansalliseen tutkintoon, niin silloin myös lukiodiplomijärjestelmää olisi mahdollista tarvittaessa ryhtyä kehittämään kaikissa oppiaineryhmissä ja oppiaineissa hankitun osaamisen näytöksi.

Lukio-opintojen koe- ja näyttöpainotteisuuden lisäämiselle uusia lukiodiplomeja kehittämällä tulisi olla hyvät perusteensa, joita pitäisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan vielä selvittää. Rinnakkaisten näyttömahdollisuuksien kehittämistä lukiodiplomijärjestelmään niihin oppiaineisiin, joissa osaamista on mahdollista osoittaa ylioppilastutkintoon sisältyvillä kokeilla, ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Opetushallitus katsoo, että tarjonnan laajentamiseen

sisältyisi ilmeinen riski, että koe- ja näyttöpainotteisuus lukio-opinnoissa kokonaisuutena lisääntyisi, millä voisi olla kielteisiä seurannaisvaikutuksia lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnille, terveydelle ja opinnoissa etenemiselle.

- H. Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet. Luvussa 10 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen. Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?**

Luvussa 9 kuvatut lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet on kohdennettu keskeisiin asioihin, mutta esitysten edellyttämien muutostarpeiden kattavuutta esimerkiksi nuorten lukiokoulutuksen ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden osalta tulisi vielä edelleen selvittää.

- I. Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista. Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?**

Vaihtoehto 3) En osaa sanoa

Lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuuden toteuttamisen kustannusvaikutusten arviointi on tässä vaiheessa haasteellista. Kustannusvaikutuksia lukiokoulutuksen järjestämiselle voidaan tarkentaa jatkovalmistelussa, kun mahdolliset linjaukset toimenpiteiden laajuudesta ja niiden aikataulusta on tehty. Ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista voidaan näin ollen pitää suuntaa antavina.

Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen edellyttää toimeenpanoa tukevaa täydennyskoulutusta lukioille ja muille sidosryhmille. Tässäkin resurssoinnissa on välttämätöntä huomioida kaikkien lukiodiplomien kehittämisen täydennyskoulutustarpeet.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Opetusneuvos

Petri Lehikoinen

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asianhallintajärjestelmässä.

TIEDOKSI

Tiina Silander, opetus- ja kulttuuriministeriö, tiina.silander@minedu.fi

Heikki Blom, opetus- ja kulttuuriministeriö, heikki.blom@minedu.fi